

Vývoj platobnej bilancie v roku 2008

Ing. Marián Furka, Ing. Pavol Kyjac
Národná banka Slovenska

VÝVOJ NA BEŽNOM ÚČTE PLATOBNEJ BILANCIE

Za január až december 2008 sa saldo bežného účtu platobnej bilancie medziročne zhoršilo o 1 108,7 mil. €, pričom dosiahnutý deficit bol vo výške 4 388,2 mil. €. Medziročné prehĺbenie deficitu bolo podporené najmä horším vývojom bilancie služieb a bilancie bežných transferov. Naopak,

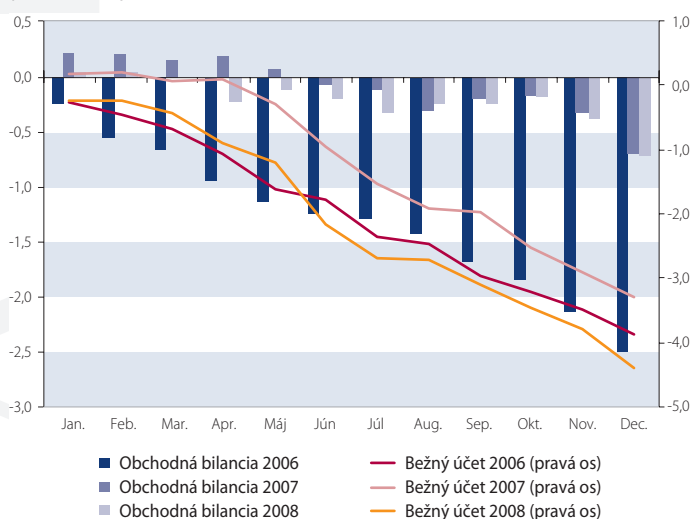
nižší deficit bilancie výnosov zmierňoval celkový nárast negatívneho salda bežného účtu. Saldo zahraničného obchodu sa v roku 2008 v porovnaní s minulým rokom takmer nezmenilo.

V porovnaní s rokom 2007 vzrástol vývoz v roku 2008 o 5,1% (v USD o 21,6%, v € o 13,4%) a dovoz o 5,0% (v USD o 21,6%, v € o 13,3%).

Vývoj vývozu

Za dvanásť mesiacov roku 2008 – v porovnaní s rovnakým obdobím minulého roku – vzrástol najvýraznejšie vývoz strojov a dopravných zariadení, ktorých prírastok sa však v porovnaní s rovnakým obdobím roku 2007 znížil približne na štvrtinu. Napriek tomu bolo zvýšenie objemu celkového vývozu za január až december 2008 ovplyvnené najmä vývozom v rámci tejto skupiny tovarov. Pokles medziročného prírastku skupiny strojov a dopravných zariadení bol spôsobený najmä medziročne nižším vývozom podskupiny dopravných zariadení zapríčineným poklesom vývozu osobných automobilov. Nižší vývoz dopravných zariadení bol najmä výsledkom vývoja v poslednom štvrtroku, kde pokles vývozu dosiahol viac ako 128% celoročného poklesu vývozu osobných automobilov. Prírastok vývozu podskupiny strojov sa medziročne znížil iba mierne, pričom pozitívny vplyv na vývoz tejto skupiny tovarov mal najmä výrazný nárast vývozu televíznych prijímačov. Na rozdiel od osobných automobilov, prírastok vývozu elektrotechnického priemyslu

Vývoj obchodnej bilancie a bežného účtu v rokoch 2006 až 2008 (kumulatív)

Zdroj: NBS a ŠÚ SR.

Tab. 1 Bežný účet platobnej bilancie (mil. EUR)

	Január – december	
	2008	2007
Obchodná bilancia	-713,7	-710,3
Vývoz	49 545,2	47 158,6
Dovoz	50 258,9	47 869,0
Bilancia služieb	-488,0	434,8
Bilancia výnosov	-2 293,7	-2 635,6
z toho: Výnosy z investícií	-3 584,9	-3 787,4
z toho: Reinvestovaný zisk	-557,7	-773,4
Bežné transfery	-892,9	-368,5
Bežný účet spolu	-4 388,2	-3 279,6
Podiel salda bežného účtu na HDP v %	-6,5	-5,3
Podiel salda bežného účtu (bez dividend a reinvestovaného zisku) na HDP v %	-1,4	1,5

Zdroj: NBS a ŠÚ SR.

Tab. 2 Vývoz za január až december 2008, medziročná zmena

	Medziročná zmena v mil. EUR		Príspevok k medziročnej zmene v p. b.	
	Január – december		Január – december	
	2008	2007	2008	2007
Suroviny	383,6	-172,0	0,8	-0,4
Chemické výrobky a polotovary	158,3	511,8	0,3	1,3
Stroje a dopravné zariadenia	1 538,2	5 575,4	3,3	13,6
Hotové výrobky	303,6	320,3	0,6	0,8
Vývoz spolu	2 383,7	6 235,5	5,1	15,2

Zdroj: Výpočty NBS na základe údajov ŠÚ SR.

Tab. 3 Dovozy za január až december 2008, medziročná zmena

	Medziročná zmena v mil. EUR		Príspevok k medziročnej zmene v p. b.	
	Január – december		Január – december	
	2008	2007	2008	2007
Suroviny	1 398,2	-481,7	2,9	-1,1
Chemické výrobky a polotovary	201,9	1 086,7	0,4	2,5
Stroje a dopravné zariadenia	-315,9	3 024,0	-0,7	7,0
Hotové výrobky	1 103,5	818,4	2,3	1,9
z toho: Poľnohospodárske a priemyselné výrobky	438,3	682,7	0,9	1,6
Osobné autá	415,8	234,7	0,9	0,5
Strojárske a elektrotechnic- ké spotrebné výrobky	249,4	-99,0	0,5	-0,2
Dovoz spolu	2 387,8	4 447,3	5,0	10,2

Zdroj: Výpočty NBS na základe údajov ŠÚ SR.

sa koncom roku zrýchľoval, pričom medziročný prírastok vývozu v poslednom štvrtroku tvoril viac ako 35% celoročného prírastku vývozu televíznych prijímačov. Okrem strojov a dopravných zariadení sa znížil tiež prírastok vývozu v skupine chemických výrobkov a polotovarov. Nižší prírastok bol ovplyvnený tak medziročne nižším vývozom chemických výrobkov (najmä nižší vývoz plastov), ako aj nižším prírastkom vývozu polotovarov (vyšší prírastok vývozu železa a ocele bol významne kompenzovaný medziročne nižším vývozom hliníka a výrobkov z neho). Iba mierny pokles medziročného prírastku vývozu bol zaznamenaný v skupine hotových výrobkov, kde rástol najmä vývoz obuvi a hračiek. Vyšší vývoz surovín bol spôsobený najmä vyšším vývozom spracovaných ropných olejov, pričom časť nárastu vývozu bola ovplyvnená cenovým vývojom.

Vývoj dovozu

Najvyšší medziročný nárast dovozu bol zaznamenaný v skupine surovín, kde tvoril viac ako 58% celkového prírastku dovozu. Táto skutočnosť bola do značnej miery spôsobená medziročne vyššou cenou ropy a plynu, čo sa prejavilo najmä nárastom dovozu týchto dvoch komodít. Výrazne vyšší dovoz bol zaznamenaný aj pri dovoze čierneho uhlia a spracovaných ropných olejov. Vyšší rast

dovozu ako v minulom roku bol zaznamenaný v skupine hotových výrobkov, kde sa zrýchľil najmä rast dovozu strojárských a elektrotechnických výrobkov (spotrebná elektronika), osobných automobilov a v menšej miere tiež priemyselných výrobkov (hračky, lieky, obuv). V rámci hotových výrobkov bol nižší prírastok zaznamenaný v dovoze poľnohospodárskych výrobkov (tabak). Medziročný prírastok dovozu v skupine chemických výrobkov a polotovarov tiež podporil medziročný rast celkového dovozu, avšak jeho prírastok v porovnaní s rokom 2007 poklesol o viac ako 80%. Vyšší dovoz polotovarov bol sústredný do zvýšeného dovozu železa a ocele a výrobkov zo železa a ocele. V skupine chemických výrobkov sa nárast dovozu prejavil najviac pri dovoze plastov. Na rozdiel od ostatných skupín tovarov, v ktorých dovoz medziročne vzrástol, dovoz tovarov v skupine strojov a dopravných zariadení naopak v porovnaní s rokom 2007 poklesol. Nižší dovoz bol spôsobený medziročným poklesom dovozu podskupiny dopravných zariadení, (časti, súčasti a príslušenstvo motorových vozidiel), ktorý bol dôsledkom nižšieho vývozu osobných automobilov najmä v poslednom štvrtroku 2008.

Z pohľadu teritoriálnej štruktúry zahraničného obchodu nedošlo v roku 2008 v porovnaní s rokom 2007 k zásadným zmenám. Najintenzívnej-

Tab. 4 Teritoriálna štruktúra zahraničného obchodu SR

	Vývoz v %		Dovoz v %	
	2008	2007	2008	2007
Európska únia	85,2	86,7	67,1	68,9
z toho: Nemecko	20,2	21,5	19,7	19,9
Česká republika	13,0	12,4	11,3	11,5
Rusko	3,8	2,3	10,8	9,4
Ázia	3,9	3,5	16,9	16,8
OECD	86,2	88,5	68,3	69,8

Zdroj: Výpočty NBS na základe údajov ŠÚ SR.

šiu obchodnú výmenu mala SR aj v roku 2008 s EÚ (vývoz do EÚ v roku 2008 tvoril 85,2% a dovoz 67,1%). Z jednotlivých krajín zostávajú najvýznamnejšími obchodnými partnermi Nemecko a Česká republika (avšak ich podiel na vývoze aj dovoze postupne mierne klesá – mierne vzrástol iba podiel vývozu do ČR). Medziročne vyššie ceny ropy spôsobili nárast podielu Ruska na celkovom dovoze. V prípade vývozu vyšší vývoz do Ruska nahradil časť podielu vývozu v roku 2007 smerujúceho do EÚ. V roku 2008 tiež mierne poklesol vývoz do krajín OECD pri súčasnom miernom poklese dovozu z týchto krajín.

Bilancia služieb dosiahla za január až december 2008 deficit 488,0 mil. €, čo znamenalo zhoršenie oproti rovnakému obdobiu roku 2007 o 922,8 mil. €. Na zmene minuloročného prebytku na deficit sa podieľali najmä „iné služby celkom“ a v menšej miere tiež služby cestovného ruchu

a dopravné služby. Hlavnými príčinami vyššieho deficitu bilancie „iných služieb celkom“ bol najmä výraznejší nárast platieb (pri súčasnom poklese príjmov) za poskytované finančné služby a služby v ostatných činnostiach (najmä sprostredkovateľské služby a nižšie príjmy za služby v oblasti kultúry). Medziročné zhoršenie bilancie služieb cestovného ruchu bolo spôsobené výraznejším rastom výdavkov slovenských rezidentov na služby súvisiace s cestovným ruchom, ktorý prevýšil nárast príjmov za poskytované služby cestovného ruchu. V prípade dopravných služieb bol napriek vyšším príjmom z tranzitu plynu a ropy (o 85,2 mil. €) zaznamenaný mierny pokles minuloročného prebytku najmä z dôvodu rastu platieb za poskytnuté služby osobnej leteckej dopravy pri súčasnom poklese príjmov za poskytovanie týchto služieb.

Medziročné zlepšenie bilancie výnosov za dvanásť mesiacov roku 2008 o 341,9 mil. € bolo

Tab. 5 Kapitálový a finančný účet platobnej bilancie (mil. EUR)

	Január – december	
	2008	2007
Kapitálový účet	806,6	375,1
Priame investície	2 114,5	2 363,4
SR v zahraničí	-185,9	-315,3
z toho: majetková účasť v zahraničí	-152,7	-199,2
reinvestovaný zisk	-39,8	-39,8
V SR	2 300,3	2 678,7
z toho: majetková účasť v SR	919,5	909,5
z toho: neprivatizačné	919,5	909,5
reinvestovaný zisk	597,5	813,3
Portfóliové investície a finančné deriváty	1 576,7	-537,7
SR v zahraničí	162,7	-653,9
v SR	1 414,1	116,2
Ostatné dlhodobé investície	156,0	630,7
Aktíva	-451,4	-212,4
Pasíva	607,4	843,1
Ostatné krátkodobé investície	1 214,9	3 332,7
Aktíva	-112,9	-972,6
Pasíva	1 327,8	4 305,3
Kapitálový a finančný účet	5 868,7	6 164,1

Zdroj: NBS.

dôsledkom poklesu tak deficitu bilancie výnosov z investícií, ako aj nárastu prebytku kompenzácií pracovníkov. Nižší deficit výnosov z investícií bol výsledkom najmä nižšej výplaty dividend priamym zahraničným investorom a nižšieho odhadu zisku vyplateného zahraničným investorom, ktorý bol reinvestovaný v SR. Naopak nárast platieb úrokov z portfóliových investícií (platba úrokov z eurobondov) v porovnaní s minulým rokom vzrástol, čím zmiernoval pokles deficitu bilancie výnosov z investícií. Lepší vývoj ako v predchádzajúcom roku bol zaznamenaný aj v kompenzáciách pracovníkov, kde vyplynul z nárastu príjmov pracovníkov pracujúcich v zahraničí.

Medziročné prehlbenie deficitu bežných transferov o 524,4 mil. € bolo zapríčinené najmä vývojom v bilancii súkromných transferov, kde rast výdavkov výrazne prevýšil nárast príjmov. Najvýraznejšie rástli platby za podpory, kaucie a exekúcie právnických osôb a platby daní z dôchodkov a majetku. Zhoršenie zaznamenala aj bilancia vládnych transferov (nárast platieb do rozpočtu EÚ bol sprevádzaný poklesom príjmov z eurofondov).

Za dvanásť mesiacov roku 2008 dosiahol kapitálový a finančný účet platobnej bilancie prebytok vo výške 5 868,7 mil. € (v roku 2007 prebytok vo výške 6 164,1 mil. €). Medziročne nižší prílev zdrojov v rámci bilancie ostatných investícií, zapríčinený najmä vývojom krátkodobých vkladov na účtoch slovenských bánk a splácaním dovozných záväzkov v podnikovom sektore, bol čiastočne kompenzovaný v bilancii portfóliových investícií, kde bol zaznamenaný pokles záujmu rezidentov o zahraničné cenné papiere a nárast záujmu zahraničných investorov o emitované obligácie.

Saldo priamych zahraničných investícií (PZI) zaznamenalo za január až december 2008 prílev zdrojov vo výške 2 114,5 mil. €, čo predstavuje medziročný pokles o 248,9 mil. € v porovnaní s rokom 2007. Medziročná zmena salda priamych investícií bola ovplyvnená najmä nižším odhadom reinvestovaného zisku, ktorý zahraniční investori reinvestovali v ekonomike a nižším prílevom zdrojov vo forme ostatného kapitálu. Celkový odlev zdrojov bol v rámci aktív zmiernovaný nižším záujmom rezidentov o investovanie v zahraničí vo forme PZI (prílev vo forme majetkovej účasti a ostatného kapitálu).

Čistý prílev prostriedkov v oblasti portfóliových investícií dosiahol 1 576,7 mil. €, zatiaľ čo v minulom roku bol zaznamenaný čistý odlev 537,7 mil. €.

Medziročne vyšší čistý prílev bol na strane aktív ovplyvnený poklesom záujmu slovenských rezidentov o majetkové aj dlžobné zahraničné cenné papiere. Na strane pasív medziročne vyšší prílev vyplynul z nárastu záujmu zahraničných investorov o emitované obligácie.

V položke ostatné investície bol za január až december 2008 zaznamenaný prílev zdrojov vo výške 1 371,0 mil. €, zatiaľ čo v rovnakom období minulého roku bol zaznamenaný prílev 3 961,2 mil. €. Medziročný pokles o 2 590,2 mil. € vyplynul najmä z vývoja v podnikovom a bankovom sektore. Kým v podnikovom sektore vyplynul odlev najmä zo splácania dovozných záväzkov, ktoré bolo sprevádzané zvýšením vkladov na účtoch v zahraničí, v bankovom sektore vyplynul zo skutočnosti, že prílev zdrojov z finančných úverov bol prevýšený medziročným poklesom krátkodobých vkladov nerezidentov na účtoch slovenských bánk.

Devízové rezervy NBS za celý rok 2008 poklesli o 151,1 mil. € (bez kurzových rozdielov).

ZAHRAIČNÁ ZADLŽENOSŤ SR K 31. DECEMBRU 2008

Celkový hrubý zahraničný dlh ku koncu decembra 2008 dosiahol 52,5 mld. USD, resp. 37,3 mld. €, čo predstavuje medziročný nárast o 8,2 mld. USD, resp. o 7,1 mld. €. Celkový dlhodobý zahraničný dlh medziročne vzrástol o 4,7 mld. USD, pri náraste celkového krátkodobého zahraničného dlhu o 3,5 mld. USD. Na náraste zahraničného dlhu SR sa v priebehu roka 2008 významnou mierou podieľal vývoj krízového kurzu EUR/USD.

V celkovom dlhodobom zahraničnom dlhu zahraničné pasíva vlády a NBS medziročne vzrástli o 0,8 mld. USD. Predmetný nárast sa týkal zvýšeného záujmu o nákup štátnych korunových dlhopisov. Dlhodobý zahraničný dlh komerčného sektora vzrástol o 3,9 mld. USD, pričom zahraničný dlh komerčných bánk vzrástol o 1,2 mld. USD (z toho nárast o 1,0 mld. USD sa týkal dlhopisov a zmeniek) a zahraničné pasíva podnikateľských subjektov zaznamenali nárast o 2,7 mld. USD (z čoho nárast o 2,6 mld. USD predstavovali pôžičky).

V rámci krátkodobého zahraničného dlhu bol vykázaný nárast krátkodobých zahraničných pasív komerčných bánk o 3,2 mld. USD (na čom sa rozhodujúcou mierou podieľali pôžičky a hotovosť a vklady) pri náraste zahraničného dlhu podnikateľských subjektov o 0,3 mld. USD.

Celkový hrubý zahraničný dlh na obyvateľa SR ku koncu decembra 2008 dosiahol 9 764 USD, ku

Tab. 6 Prílev kapitálu v rámci ostatných investícií v členení podľa sektorov (mil. EUR)

	Január – december 2008	Január – december 2007	Medziročná zmena
Banky	1 817,2	2 935,3	-1 118,1
Podniky	-491,2	1 198,5	-1 689,7
Vláda a NBS	45,0	-172,6	217,6
Spolu	1 371,0	3 961,2	-2 590,2

Zdroj: NBS.

Tab. 7 Zahraničný dlh SR

	mil. USD		mil. EUR	
	31.12.2007	31.12.2008	31.12.2007	31.12.2008
Celkový zahraničný dlh SR	44 308,7	52 526,5	30 156,2	37 286,0
Dlhodobý zahraničný dlh	20 709,7	25 414,7	14 094,9	18 040,6
Vláda a NBS ¹⁾	9 502,4	10 313,3	6 467,3	7 320,9
Komerčné banky	2 150,8	3 334,6	1 463,8	2 367,0
Podnikateľské subjekty	9 056,5	11 766,8	6 163,8	8 352,7
Krátkodobý zahraničný dlh	23 599,0	27 111,8	16 061,3	19 245,4
Vláda a NBS	0,0	0,0	0,0	0,0
Komerčné banky	12 095,6	15 321,6	8 232,2	10 876,1
Podnikateľské subjekty	11 503,4	11 790,2	7 829,1	8 369,3
Zahraničné aktíva	37 017,4	40 007,8	25 193,8	28 399,6
Čistá zahraničná zadlženosť	7 291,3	12 518,7	4 962,4	8 886,4
SKK/USD a SKK/EUR	22,870	21,385	33,603	30,126
Krížový kurz EUR/USD	-	-	1,469	1,409

Zdroj: NBS.

1) Vrátane vládnych agentúr a obcí.

koncu decembra 2007 to bolo 8 237 USD. Podiel celkového krátkodobého zahraničného dlhu na celkovom hrubom zahraničnom dlhu SR k ultimu decembra 2008 bol na úrovni 51,6%, ku koncu decembra 2007 na úrovni 53,3%, čím medziročne klesol o 1,7 percentuálneho bodu.

Čistá zahraničná zadlženosť, vypočítaná ako rozdiel hrubej zahraničnej zadlženosti vo výške 52,5 mld. USD (pasíva NBS a vlády, pasíva komerčných bánk a pasíva podnikovej sféry – okrem majetkovej účasti) a zahraničných aktív

vo výške 40,0 mld. USD (devízové rezervy NBS, zahraničné aktíva komerčných bánk, zahraničné aktíva podnikovej sféry – okrem majetkovej účasti) dosiahla ku koncu decembra 2008 dlžnícku pozíciu 12,5 mld. USD, pričom medziročne vzrástla o 5,2 mld. USD.

Podiel celkovej hrubej zahraničnej zadlženosti SR k vytvorenému HDP v bežných cenách bol k 31. 12. 2008 podľa predbežných údajov 55,4%, čo oproti roku 2007 predstavuje nárast o 0,7 percentuálneho bodu.